

RAHANDUS-
MINISTEERIUM
MINISTRY of FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

Rahandusminister Jürgen Ligi kõne 2012. aasta riigieelarve seaduse eelnõu I lugemisel riigikogus

26. oktoober 2011

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed!

2012. aasta riigieelarve eelnõu koostamine on sattunud aega, mis eriliselt rõhutab vastutustundliku eelarvepoliitika tähendust.

Maailmamajandus jahtub ja tema taastumine on muutunud ebakindlaks ühel domineerival põhjusel – umbusu pärast Euroopa toimetulekusse riikide puudujääkide ja võlgadega. Lähemad kuud näitavad, kui püsivalt kõigutab finantsturgude viimaste kuude närvilisus tarbijate ja investeerijate tuleviku-ootusi ning reaalmajandust.

Eesti on selle keskkonna suhtes haavatav vaatamata sellele, et meid võlad ei koorma. Ent erinevalt 2008. aastast pole neid negatiivseid mõjusid võimendamas kodumaised makromajanduslikud tasakaalustamatused: kiire laenukasv, kiire inflatsioon ja suur jooksevkonto puudujääk.

Eesti majanduskasvu ootused ja eelarveprognoos on keskkonna halvenemise tõttu siiski allapoole parandatud. Meie praeguse teadmise järgi Eesti majanduskasv järgmisel aastal aeglustub 3%ni. Kuid see on jätkuvalt siiski euroala kiireim.

Otseselt mõjutab meie majanduskasvu ekspordinõudluse kasvukiiruse kahanemine. See vähendab nii investorite, tootjate kui tarbijate kindlustunnet ja pidurdab sisenõudluse kasvu.

Riigieelarve aluseks olev rahandusministeeriumi majandusprognoos eristub teistest suurema konservatiivsuse poolest. Nii IMF, Euroopa Komisjon kui ka kommerts pangad ennustavad Eestile kõrgemat kasvutempot. Kõik rahvusvahelised eksperdid on selle põhjuseks toonud Eesti märgatavalt parema lähtepositsiooni võrreldes ülejäänud euroalaga - seda kinnitab eeskätt riigi rahanduse seis, kuid ka ettevõtete kohanemine on olnud edukas. Meil maksab väga tõsiselt meeles pidada, miks tuuakse Eesti rahanduspoliitikat eeskujuks mõlemal pool Atlandit.

2012. aasta eelarve tuludeks on planeeritud 6,1 miljardit (kasv 8,9%) ja kuludeks 6,57 miljardit eurot (kasv 11%).

Järgmise aasta eelarve jääb kindlaks senistele riigirahanduse põhimõtetele. Olulisemaks nendest on tasakaalus või pigem ülejäägis eelarve. Järgmisel aastal on valitsussektori eelarve eeldatavalt nominaalselt 2,1 protsendiga SKP-st veel puudujäägis valdavalt ühekordsetel põhjustel, millest CO₂ kvoodi müügituludest investeeringud moodustavad 1,5 protsenti. Teise pensionisamba riigipoolsete maksete täies mahus taastamine maksab ligi 1% SKPst. Struktuurselt on eelarve järgmisel aastal ülejäägis. Nominaalse tasakaaluni on valitsusel eesmärk jõuda 2013. aastal, mis võimaldab hakata taastama majanduskriisi ajal kasutusele võetud reserve ja tekitada puhvrit majanduse võimalikeks tagasilöökideks tulevikus.

Samuti valitsussektori eelarvepositsiooni kuuluvad omavalitused lõpetavad järgmise aasta eeldatavalt 0,2-protsendise puudujäägiga SKPst. Seoses suurenenud riskidega maailmamajanduses on meil ettepanek lükata aasta võrra edasi kohalike omavalitsuste netovõlakoormuse ülemmäära tõstmise 60 protsendilt 100 protsendile. See ei halvenda omavalitsuste senist olukorda, kuid vähendab valitsussektori puudujääki. Omavalitsuste investeerimisvõime parandamiseks eraldab valitsus omavalitsuste objektidele kokku 280 miljonit eurot, sellest 100 miljonit regionaalinvesteeringud, 60 miljonit veeprojektid, 120 miljonit CO₂ müügi arvel. Kohalike teede hoiu toetus suureneb 40%.

Haigekassa jääb järgmisel aastal 6 miljoni euroga puudujääki ning töötukassa ülejääki 112 miljoni euroga. Sotsiaalmaksu laekumine ei kata pensionikulusid 354 miljoni euro ulatuses. Sotsiaalkindlustussüsteemi puudujääk kokku ulatub 2012. aastal 1,5 protsendini SKP-st (250 miljonit eurot).

Maksukeskkonda ei plaani valitsus oluliselt muuta, maksukoormus jääb mõõdukaks, 32,4%le SKPst. Eelarve puudujääk on järgmisel aastal kavas katta reservide arvel. Sellega väldime praegustel ebasoodsatel aegadel pöördumist laenuturule, mis oleks laenuintresse arvestades ebamõistlik ning riigile kahjulik. Seda olulisem on ka, et Riigikassa ja muude valitsussektori üksuste likviidsust juhitaks konsolideeritult ja ei suurendataks laenukulusid ega võlakoormust.

Praegune olukord Euroopa Liidu riikides näitab selgelt, kui oluline on hoida riigi võlakoormus kontrolli all. Eesti prognoositav võlakoormus alaneb 5,8 protsendini SKPst, mis on Euroopa Liidu madalaim näit, aga võtab meilt aastas siiski 0,2% SKPst intressideks. Samas on euroala keskmine intressikulu 3% SKPst ning üle 80% ulatuv keskmine võlakoormus tähendab kulutamist ületuleva aasta tulude arvel.

Ka on Eesti taas positsioonis, kus on oodata keskmise palga reaalkasvu. Seda siiski vaid nende sektorite arvel, kus buumiaegsed vead ja kriisiaja tagasilöögid on ületatud.

Riigisektor enamuses nende hulka ei kuulu, siin peab olema märksõnaks efektiivsus ja struktuursed reformid, milleta ei ole ka palgatõusu. Tegevuskulud suurenevad järgmisel aastal ainult tulenevalt seadustest ning varem võetud kohustustest 92,3 miljoni euro võrra, sellest kaitsekulude kasv 52,4 miljonit eurot ja riigimaanteede hoolduskuludel 10,3 miljonit eurot.

Eesti majanduskasvu väljavaadete parandamise nimel peab riik tegelema edasi tööhõive ja tööjõu tootlikkuse soodustamisega. Neid eesmärke silmas pidades on järgmise aasta eelarves suurendatud investeeringuid, piiratud riigi tegevuskulusid ning säilitatud teadus- ja arendustegevuse mahud 1% tasemel SKPst (163 miljonit eurot). Selle kaudu toetame ka ettevõtluskeskkonda, tööturu paindlikku toimimist ning majanduse pikaajalisi kasvuväljavaateid.

Eesti valitsussektori investeeringute osakaal on olnud üks suurimaid Euroopas. Erinevalt enamikest euroala riikidest on meil võimalus investeeringuid märkimisväärselt suurendada. 2012. aastal kasvab investeeringute maht 28 protsenti 1,25 miljardi euroni, mis moodustab üle 7 protsendi sisemajanduse kogutoodangust.

Investeeringud tasandavad riske välismajanduses, elavdades sisenõudlust ja soodustades töökohtade loomist. Viiendiku investeeringutest moodustavad kvoodikaubandusest tulenevad investeeringud, mis annavad ka kestvat kokkuhoidu energiakuludes.

Riigi kulud kasvavad võrreldes 2011. aastaga 653 miljoni euro võrra ehk 11%. Järgmise aasta eelarve panustab oluliselt julgeolekusse - seda nii riigikaitse, sisejulgeoleku kui ka sotsiaalse

kaitse valdkonnas. Kaitsekulud kasvavad lubatud eesmärgini – 2protsendini sisemajanduse kogutoodangust.

Sotsiaalse kaitse kulud suurenevad 190 miljonit eurot ehk 10 protsenti. Lisaks teise pensionisamba kuludele, mille kasv on 89,6 miljonit eurot, kasvavad järgmisel aastal 4,4% riiklikud pensionid. Kulud sotsiaaltoetustele kasvavad 9,2 miljonit eurot ning enam raha suunatakse hooldekodude renoveerimiseks ja haiglavõrgule arendamiseks. Sisejulgeolekus tõstab riik elupäästevõimekust, suurendades päästekomandode arvu 34-lt 63-ni, milleks kulub 2,1 miljonit.

2012. aasta eelarve on koostatud vastutustundlikult ja peegeldab meie tegelikku jõukuse taset. Siin ei kajastu soove, mille koormat riigi rahandus välja ei kannataks. Oleme arvestanud ebakindlate aegade, kuid majanduskeskkonnast tulenevad riskid on siiski olemas. Seetõttu on eriti oluline, et otsused, mis tehakse siin saalis, ei avaldaks negatiivset mõju eelarve positsioonile ega suurendaks kulusid ka varjatult ega pikemas perspektiivis.